

Vergaderjaar 2020–2021

35 570 V

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2021

Nr. 9

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN, VAN DEFENSIE, VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGS-SAMENWERKING EN VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 september 2020

Met deze brief wordt uw Kamer geïnformeerd over de staatsgreep in Mali, de diplomatieke reacties hierop en de gevolgen voor de Nederlandse inzet.

1. Recente ontwikkelingen

Dinsdag 18 augustus jl. hebben Malinese militairen de verkozen president van Mali, Ibrahim Boubacar Keïta, samen met de premier, Boubou Cissé, en andere leden van de Malinese regering gevangengenomen. De geweldloos verlopen staatsgreep heeft geleid tot het aftreden van president Keïta en het ontbinden van zijn regering en het parlement.

De militaire coup volgde op een lange periode van sociale onrust in het land en toenemende frustraties onder de bevolking over het politiek leiderschap. Mali was al enige tijd het toneel van massademonstraties tegen het onvermogen van de autoriteiten om slecht bestuur, corruptie, armoede en de veiligheidsdreigingen in het land het hoofd te bieden.

De coupleggers, verenigd in het *Comité National pour le Salut du Peuple* (CNSP), hebben de installatie van een transitieregering aangekondigd, die op termijn nieuwe verkiezingen zal organiseren. De militaire junta organiseert hierover brede nationale consultaties met politieke partijen, vakbonden, maatschappelijke organisaties en de ondertekenaars van het vredesakkoord uit 2015. Veel Malinese burgers en belanghebbenden hechten sterk aan het vormgeven van een autonoom en inclusief transitieproces onder nieuw leiderschap.

Vertegenwoordigers van ECOWAS, de economische gemeenschap van West-Afrikaanse staten, leiden momenteel de gesprekken met het CNSP vanuit de internationale gemeenschap. De onderhandelingen gaan onder andere over de duur van de transitieperiode, de samenstelling van de overgangsregering en de terugkeer naar een democratische rechtsorde. ECOWAS bemiddelde tot nu toe succesvol met het CNSP over de vrijlating van ex-president Keïta, die recent om gezondheidsredenen naar Abu Dhabi is afgereisd.

2. Diplomatieke reacties

Internationale partners hebben de staatsgreep veroordeeld en het belang van een civiel-geleide terugkeer naar democratisch verkozen bestuur benadrukt.

De VN Veiligheidsraad veroordeelde de staatsgreep op 20 augustus en riep op tot spoedig herstel van de constitutionele orde. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties riep al eerder op tot vrijlating van de politieke gevangenen.

ECOWAS heeft, naast hun rol als bemiddelaar in de onderhandelingen met CNSP, snel na de coup gereageerd met financiële en economische sancties tegen Mali en heeft het land uitgesloten van besluitvormende organen van ECOWAS. Buurlanden hebben hun grenzen met Mali voorlopig gesloten. De Afrikaanse Unie (AU) heeft Mali een dag na de coup (19 augustus) als lid van de AU geschorst totdat de constitutionele orde hersteld is.

De voorzitter van de Europese Raad (ER), Charles Michel, bracht na de ER van 19 augustus een verklaring uit waarin de staatsgreep werd veroordeeld en steun werd uitgesproken voor de inspanningen van de regionale organisatie ECOWAS om te bemiddelen ten behoeve van het herstel van de grondwettelijke orde.

Nederland steunt de verklaringen van de VN en de EU waarin de staatsgreep wordt veroordeeld en wordt opgeroepen tot een terugkeer naar een constitutionele rechtsorde. Nederland benadrukt tevens het belang van een inclusieve transitie die wordt gesteund door de Malinese bevolking.

3. Gevolgen van de staatsgreep voor de Nederlandse inzet

De veiligheidsinzet

Als reactie op de staatsgreep in Mali heeft de EU besloten om de advies- en trainingsactiviteiten van de civiele capaciteitsopbouwmissie (EUCAP Sahel Mali) en de militaire trainingsmissie (EUTM Mali) grotendeels op te schorten, omdat er niet met een legitieme overheid kan worden samengewerkt. Enkele operationele activiteiten, onder andere op het gebied van mensenrechten, vinden in aangepaste vorm wel doorgang om zo de lokale bevolking in Mali te blijven ondersteunen. Zo blijft EUCAP Sahel Mali bijvoorbeeld advies uitbrengen over de ontwikkeling van het Malinese wetboek van strafrecht.

Nederland heeft in reactie hierop besloten om de geplande rotatie van Nederlands personeel in EUTM Mali en plaatsingen in EUCAP Sahel Mali (mandaat maximaal 20 functionarissen, Kamerstuk 29 521, nr. 363) tot nader order uit te stellen. De Nederlandse stafofficieren (drie militairen) en functionarissen (een politiefunctionaris en een civiel expert) bevonden zich op het moment van de staatsgreep nog in Nederland in verband met

de repatriëring die volgde op de COVID-19 maatregelen die eerder dit jaar door de EU waren genomen. Nederland blijft in nauw contact met de EU-instellingen en met de EU-lidstaten over de laatste ontwikkelingen en over een eventuele hervatting van de missieactiviteiten.

De leiding van VN-missie MINUSMA heeft aangegeven de operationele taken en programmering in het mandaatgebied van de missie (Noord- en Centraal-Mali) voort te zetten en hierbij, waar nodig, samen te werken met Malinese eenheden die in dit gebied zijn ontplooid. Een voortzetting van zowel de militaire als civiele activiteiten is volgens de missie in het belang van de Malinese bevolking en de stabiliteit in Mali. Het Nederlandse aanwezige personeel in MINUSMA (drie stafofficieren, drie *Individual Police Officers* en twee militairen in de Duitse *Intelligence, Surveillance and Reconnaissance* (ISR) taskforce) zal zijn reguliere werkzaamheden voortzetten. De terugkeer van het resterende Nederlandse materieel uit Mali zal mogelijk vertraging oplopen als gevolg van de sluiting van de grenzen (Kamerstuk 29 521, nr. 409). Ook hier monitort Nederland in nauwe samenspraak met de VN en andere internationale partners de ontwikkelingen.

Frankrijk heeft laten weten voorlopig door te zullen gaan met de geplande activiteiten, zoals de samenwerking met de Malinese strijdkrachten in het kader van de regionale antiterrorismeoperatie Barkhane en de ontplooiing van Taakgroep Takuba. Deze zou begin 2021 volledig operationeel moeten zijn. Nederland heeft eerder toegezegd één of twee stafofficieren aan Taakgroep Takuba te zullen leveren (Kamerstuk 29 521, nr. 405, 27 maart 2020). Nederland blijft met Frankrijk en andere deelnemende landen in contact over de ontwikkelingen ten aanzien van Taakgroep Takuba.

De Verenigde Staten heeft laten weten alle activiteiten ter ondersteuning van de Malinese strijdkrachten op te schorten. Ook is Mali tot nader orde uitgesloten van deelname aan de regionale oefening Flintlock 2021. Nederlandse militairen zullen begin 2021 tijdens deze jaarlijks terugkerende oefening trainingsactiviteiten in Burkina Faso en Senegal ontplooiën.

Ontwikkelingssamenwerking

Na de militaire coup hebben de Europese Unie en diverse Europese lidstaten hun financiële steun aan de centrale overheid opgeschort, in afwachting van het herstel van de constitutionele orde. Zodra er een overgangsregering is geïnstalleerd worden de mogelijkheden voor het hervatten van de steun opnieuw bekeken. Op dit moment levert de EU financiële steun via alternatieve kanalen zoals via de VN en humanitaire organisaties.

Nederland heeft na de vorige militaire coup in 2012 de ontwikkelingsinzet in Mali aangepast en de bilaterale financiële samenwerkingsverbanden met de centrale overheid afgebouwd. Wel ondersteunt Nederland nog twee multilaterale programma's waarvan enkele onderdelen betrekking hebben op de centrale overheid. Nederland is momenteel in gesprek met internationale partners over hun beleid ten aanzien van deze onderdelen met de centrale overheid.

De Nederlandse ontwikkelingsinzet in Mali richt zich op het verbeteren van het toekomstperspectief van de jeugd, met name meisjes, en het wegnemen van grondoorzaken van armoede, uitsluiting en instabiliteit. Door Nederland gesteunde programma's op het gebied van o.a. voedselzekerheid, water, schone energie, private sector ontwikkeling, Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR), veiligheid en rechtsorde worden grotendeels uitgevoerd door niet-gouvernementele organisaties

en internationale instellingen. Deze inspanningen dragen bij aan het weerbaar maken van de bevolking.

Daarnaast biedt Nederland gerichte steun aan een beperkt aantal autonome overheidsinstellingen, publieke uitvoeringsorganisaties en de decentrale overheid. Dit betreft bijvoorbeeld steun aan de Malinese Rekenkamer die onderzoek doet naar financieel beheer en corruptie binnen de overheid, maar ook een Wereldbank programma dat de toegang tot gezondheidszorg op lokaal niveau verbetert in nauwe samenwerking met de decentrale overheid. Het kabinet zet deze inspanningen in Mali voort, ook om verdere destabilisering van het land te voorkomen.

4. Consulaire aangelegenheden

De aanwezige Nederlanders in Mali zijn spoedig na de staatsgreep geadviseerd om in een veilige omgeving te verblijven en verplaatsingen zoveel mogelijk te beperken. Er hebben zich geen incidenten voorgedaan. Ook het algemene reisadvies voor Mali is naar aanleiding van de staatsgreep aangepast. Momenteel lijkt de veiligheidssituatie weer teruggekeerd naar normaal, maar het blijft aangeraden voorzichtigheid in acht te nemen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

De Minister van Defensie,
A.Th.B. Bijleveld-Schouten

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus